z

न्यायिक समितिको

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को

वार्षिक प्रतिवेदन

सुन्दरहरैँचा नगरपालिका
न्यायिक समितिको सचिवालय
विराटचौक, मोरङ
कोशी प्रदेश, नेपाल
२०८२ श्रावण ६

न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरु

श्री अकली चौधरी
संयोजक

कैलाश बस्नेत
सदस्य

श्री रोशननाथ उप्रेती
सदस्य

कार्यकारी सारांश

नेपालको शासकीय संरचना संघात्मक व्यवस्था गरेपछिको तीन तहको सरकारमध्येको जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार स्थानीय सरकार हो । नेपालको संविधानले तीनै तहका सरकारले राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने गरी भएको व्यवस्था अनुरुप धारा २१७ ले स्थानीय स्तरमा विवाद तथा न्याय निरुपनका लागि स्थानिय तहमा तीन सदस्यीय न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ८ मा स्थानीय न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार समेत तोकेको छ । न्यायिक समितिबाट न्यायिक निरुपण गर्दा विवाद समाधानका वैकल्पिक उपायहरु अवलम्बन गर्दै जीत जीतको अवस्थामा पु¥याएर मेलमिलापको माध्ययमबाट न्यायिक कार्य सम्पादन गरी सरकारप्रति जनविश्वास कायम गर्दै सामाजिक संहिष्णुता, एकता प्रवर्द्धनका साथै न्यायलाई छिटो, छरितो, सरल, कम खर्चिलो गराउनुपर्ने मुख्य ध्येय स्थानीय न्यायिक समितिको व्यवस्थाको रहेको छ ।

नेपालको संविधान बमोजिम गठित न्यायिक समितिको कार्यसम्पादनका लागि स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले दिएको क्षेत्राधिकार बमोजिम न्यायिक कार्य सम्पादन गर्न सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाले तीन सदस्यीय न्यायिक समिति गठन, न्यायिक समितिको (कार्यविधि सम्बन्धी) ऐन, २०७५ समेत जारी गरी सोही बमोजिम कार्यान्वयन भैरहेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५३(१) बमोजिम न्यायिक समितिबाट सम्पादित कार्यहरुको अभिलेखिकृत गरी वार्षिक प्रगति नगरसभामा पेश गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

न्यायिक समितिमा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा ४७ (१) अन्तर्गत ३४ वटा र ४७ (२) अन्तर्गत ७५ वटा गरि जम्मा १०९ वटा मुद्दा दर्ता भएको छ । गत वर्षबाट ४७ (१) अन्तर्गतको १२ वटा र ४७ (२) अन्तर्गतको ३९ वटा गरि जम्मा ५१ वटा उजुरी आ.ब. २०८१/०८२ का लागि जिम्मेवारी सरी आएको थियो । आ.ब. २०८०/०८१ बाट जिम्मेवारी सरेर आएको र आ.ब. २०८१/०८२ को दर्ता भएका गरि जम्मा १६० वटा मुद्दा दर्ता भएको देखिन्छ । कुल १६० मुद्दा मध्ये ११६ मुद्दा फछ्यौट भएको देखिन्छ ।न्यायिक कार्यका लागि आवश्यक जनशक्तिको कमी र न्याय सम्पादन सम्बन्धी पर्याप्त ज्ञान, सीप र अनुभवको अभावका वाबजुद गरिएका न्यायिक कार्यसम्पादनको पुनरावेदन हुदाँ समेत न्यायिक समितले गरेका आदेश तथा फैसलाहरु सही ठहर्नु आफैमा सकारात्मक पक्ष रहेको महसुस न्यायिक समितिले गरेको छ ।

आगामी दिनमा स्थानिय तहमा हुने न्यायिक कार्यसम्पादनलाई अझ प्रभावकारी बनाउन न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि तालिम, कानूनी जनशक्तिको व्यवस्था, वैज्ञानिक अभिलेखीकरण तथा व्यवस्थापन जस्ता पक्षको पर्याप्त व्यवस्था हुन सकेमा न्यायिक कार्यसम्पादनमा थप गुणस्तर आउने अपेक्षा समेत गर्दै यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

विषयसूची

परिच्छेद एकः प्रारम्भिक ३

१.१ स्थानीय तहको संक्षिप्त परिचय ३

१.२ विद्यमान अवस्थाको समीक्षा ५

१.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार ६

परिच्छेद दुईः समितिको कार्यसम्पादनका आधारहरु ८

२.१ संस्थागत प्रबन्ध १०

२.२ संगठनात्मक स्वरुप र जनशक्ति १०

२.३ न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र १०

२.४ कार्यसम्पादन प्रक्रिया १३

२.५ मेलमिलाप केन्द्र १५

२.६ मेलमिलापकर्ताहरुको अद्यावधिक सूची १६

परिच्छेद तीनः प्रगति विवरण २१

३.१ विवाद दर्ताको विवरण २१

३.२ न्यायिक समितिको बैठक २९

३.३ अनुगमन तथा प्रतिवेदन ३१

३.४ न्यायिक समितिबाट भएका काममहरु ३१

३.४.१ मिलापत्र र निर्णय कार्यान्वयन ३२

३.४.२ अदालत पठाइएको विवाद्को विवरण ३२

परिच्छेद चारः निश्कर्ष र सुझाव ३२

४.१ निश्कर्ष ३४

४.२ सुझाव ३४

परिच्छेद एकः प्रारम्भिक

१.१ स्थानीय तहको संक्षिप्त परिचय

मोरङ जिल्लाको सदरमुकाम विराटनगर देखि करिब १० किलोमिटरको दुरीमा रहेको सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको पूर्वमा बेलबारी नगरपालिका, पश्चिममा सुनसरी जिल्ला, उत्तरमा केरावारी गाउँपालिका तथा दक्षिणमा ग्रामथाम गाउँपालिका सँग सिमाना जोडिएको छ । मिति २०७३ साल फाल्गुण २७ गतेको नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम यस नगरपालिकाको गठन भएको हो । कुनै बेला हरैंचा मोरङ जिल्लाको सदरमुकाम समेत रहेको भन्ने विश्वास गरीएकोमा हाल आएर सुन्दरदुलारी नगरपालिका र कोसीहरैंचा नगरपालिकाको सुखद समायोजनबाट सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको निर्माण भएको हो । मोरङ जिल्लामा नयाँ गठन भएका नगरपालिकाहरुमा धेरै सम्भावना बोकेको नगरपालिकाको रुपमा सुन्दरहरैंचा नगरपालिका त छदैंछ यसका अतिरिक्त सचेत राजनैतिक दल र उत्प्रेरीत नगरवासी समेत यो नगरपालिकाका दरिलो अनि दीगो विकासको श्रोतका रुपमा रहेका छन् । यस नगरपालिकामा १२ वटा वडा हरु रहेका छन् । अर्धसहरी क्षेत्रको रुपमा रहेको नगरपालिकामा आर्थिक गतिविधीका लागि पुर्वाञ्चलका मुख्य बजार मध्येकै एक बजार क्षेत्रको रुपमा रहेको सुन्दरहरैंचा व्यापार, उधोग, कलकारखाना, प्राकृतिक स्रोत तथा सामाजिक महत्वका क्षेत्रहरु रहेका छन् । औषत पारिवारीक आम्दानीमा वैदेशिक रोजगारीको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अर्को मुख्य स्रोतको रुपमा व्यापार, कृषि तथा पशुपालन रहेको छ । परम्परागत प्रणालीको कृषि व्यवसायको विकल्प खोजिरहेका यहाँका बासिन्दा आधुनिक जीवनशैलीमा रमाउन थालेका छन् । स्थानीय जनशक्ति मजदुरी तथा अध्ययनका लागि विदेशिने क्रम अत्याधिक बढिरहेको छ । नगरपालिका भित्र रमणीय हसिना सिमसार, बुढिगंगाको किनारमा रहेको नयाँ वृन्द्रावन गौशाला, किचमगढी, बाधझोडा लयागत विभिन्न धार्मिक स्थल तथा अवलोकन गर्न लायक कृषि पशुपालन क्षेत्रले सबैलाई मनमोहक तुल्याउन सक्ने देखिन्छ । यस नगरक्षेत्र भएर बग्ने बुढीगंगा नदी र गछिया खोलाले यस नगरपालिकाको सिचाई र आम्दानीको स्रोतवृद्धिका लागि सहयोग पुर्याएका छन् । यस नगरपालिकाको मध्यभागमा पर्ने विश्वविधालय क्षेत्र लगायतका स्थानहरु उतिकै रुपमा विकसित बजारमा परिणत हुदैं गएका छन् ।

विकासका प्रशस्त सम्भावनाहरु बोकेको यस नगरपालिका आफुलाई पूर्ण खोप युक्त नगरपालिकाको रुपमा घोषणा गर्न सफल भएको र खुल्ला दिशामुक्त नगरपालिका घोषणा हुने अन्तिम चरणमा पुगेको साथै वातावरण मैत्री, बालमैत्री र पूर्ण साक्षर नगरपालिका हुने गन्तब्यतर्फ अघि बढिरहेको छ । यस नगरपालिकामा आधारभूत देखि उच्च शिक्षा सम्म प्रदान गर्ने शैषिक संस्था उल्लेख्य मात्रामा रहेका छन् । उध्ययनका लागि यस नगरपालिकाका शैक्षिक संस्थाहरुमा स्थानीय विधार्थीका अलावा अन्य छिमेकी गा.वि.स/नगरपालिका तथा जिल्लाबाट समेत आउने गरेका छन् । यस नगरपालिकाका बासिन्दालाई माग बमोजिमको खानेपानी उपलब्ध भइरहेको छैन ।

नगरपालिकाको अधिकाशं भू—भागबाट आन्तरिक तथा बाह्य बसाइसराईको क्रम तिव्ररुपमा बढिरहेको हुदाँ ती स्थानमा व्यवस्थित नगर योजना बनाएर बाटो, खानेपानी, ढल निकासा इत्यादीको समयमै विकास गर्नुपर्ने चुनौती रहेको छ । यस नगरमा साना ठूला गरी करिब एक दर्जन भन्दा बढी प्राकृतिक ताल तलैया रहेको छ । सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको जलवायुको आधारमा बसोबासको लागि तराईका अन्य नगरहरुमध्ये उपयुक्त मानिएको छ । ग्रामिण क्षेत्रको सडकहरुको सञ्जाल समेत विकास भइसकेको र शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता सुविधाहरु समेत अन्य नगरहरुको दाँजोमा सुलभ रहेको सन्दर्भमा नगरका सहरी क्षेत्रको वरपरमात्र नभई ग्रामीण क्षेत्रमा समेत बस्ती एवम् बस्ती श्रृखलाहरुको विकास तिब्ररुपमा भइरहेको छ । हुलाक, टेलीफोन, स्वास्थ्यचौकी र विधालयको पहुँचका साथसाथै आन्तरिक बस सेवाको सुगम यातायात सुविधा हुनाले पनि ग्रामिण बस्ती विकासका लागि योगदान पुर्याइ रहेको पाइन्छ । स्थानीय निकायमा जनप्रतिनिधिको अभाव, योजनाबद्ध विकास कार्यान्वयनमा कठिनाई तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस नगरपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकिरहेको देखिदैंन ।

अन्त्यमा स्थानीय तहको रुपमा कार्यारत यस नगरपालिकाले नगरवासिहरुमा आफ्ना सेवाहरु सर्वसुलभ र छिटो, छरितो रुपमा उपलब्ध गराउनुका साथै स्वच्छ र सफा खानेपानिको सुविधा उपलब्ध गराउने, प्रत्येक वडाहरुबाट बजार आउन जान यातायात चल्न सक्ने किसिमले कच्चि सडकहरुलाई क्रमश ग्राभेल, कालोपत्रे गर्ने । महिला, जनजाती तथा पिछडिएका वर्ग र समुदायहरुमा सामाजिक सेवा उपलब्ध गराउन पूर्वधारहरुको स्थापना गराउन सहयोग गर्ने, उन्नत कृषि प्रणाली, सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिलाई कृर्याशिल पार्ने तथा सो सम्बन्धित जनचेतना जगाउने खालका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गराउने, वृक्षारोपण गर्ने गराउने तथा वातावरणिय सन्तुलन कायम राख्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने, सुव्यवस्थित बसोवासको व्यवस्था तथा सहरी सरसफाई, ल्याण्डफिल्ड साईट, पशुबधशाला, व्यवस्थित बसपार्क तथा रगंशाला, कालोपत्रे तथा ढल निकाशाको कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिने र चरणबद्ध रुपमा सहरी पूर्वाधार सिर्जना गर्दै जाने, महिला तथा पिछडिएका जनजातीमा स्वोरोजगारको अवस्था सिर्जना गर्ने विभिन्न सिपमुलक तालिमको माध्यमबाट सहयोग उपलब्ध गराउने, ग्रामिण ईलाकामा बसोबास गर्ने नगरबासीहरुका न्युनतम आधारभुत आवश्यकता पुरा गर्न नगरक्षेत्रमा बसोबास गर्ने निरक्षरहरुलाई साक्षर बनाउने, प्राकृतिक सौन्दर्य र सांस्कृतिक धरोहरको संरक्षण र सम्बद्धनका साथै पर्यटकिय महत्वलाई उजागर गर्ने लक्ष्य लिई आफ्नो श्रोत र साधनले भ्याए सम्म अविरल गतिमा अगाडि बढाउनको लागि यहाँका सचेत नागरीक, नगरपालिकाको सुन्दर भविश्यप्रति एक मत हुने राजनैतिक दल, नगरपालिकालाई चिनाउन अहम भुमिका खेल्ने पत्रकार, उत्साहित करदाता, उत्प्रेरीत अनि लगनशिल कर्मचारीहरुनै यस नगरपालिकाको परिचयलाई स्थापित गराउने मुल आधार हुन भन्दा अतियुक्ति नहोला ।

१.२ विद्यमान अवस्थाको समीक्षा

नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई न्यायिक अधिकार समेत दिइसकेको अवस्थामा सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समितिले कार्यसम्पादनका क्रममा विद्यमान अवस्थाको समीक्षा गर्दा सुधार गर्नुपर्ने पक्ष, सबल पक्ष, चुनौति र अवसरहरुलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

सुधार गर्नुपर्ने पक्ष

- न्यायिक कार्य सम्पादन नियमित सेवा प्रवाह भन्दा विशिष्ट खालको भएकाले सर्वप्रथम निर्वाचित पदाधिकारीहरुलाई निरन्तर व्यवसायिक तालिमको व्यवस्था गर्ने,
- न्यायिक कार्य सम्पादनका लागि आवश्यक कर्मचारी विकल्पसहितको छुट्टै व्यवस्था आवश्यक देखिन्छ,
- संस्थागत संयन्त्र र संस्थागत सक्षमता विकासका लागि विशेष जोड दिन आवश्यक छ,
- स्थानीय तहमा हुने न्यायिक निरुपण कार्य मेलमिलाप प्रकृतिको हुने भएकाले छिटोछरितो र सर्वसुलभ बनाउनेतर्फ विशेष जोड दिनुपर्छ,
- स्थानीय न्यायिक समितिप्रति स्थानीयबासीको विश्वास अभिवृद्धि हुने खालका कार्यक्रममा जोड दिनुपर्छ ।

सबल पक्ष

- विगतमा स्थानीय भद्रभलाद्मीद्वारा छिनोफानो हुने परिपाटीले गर्दा स्थानीयस्तरको न्यायिक समितिमा मुद्दा आई छलफल हुन सहज ।
- सदियौंदेखि एकतावद्ध समाजको संरचना भएकाले मुद्दामा हारजित भन्दा पनि मेलमिलापबाटै समस्या समाधान गर्ने चाहना दुवै पक्षबाट देखिने गरेको ।
- मेलमिलाप समितिको कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक ऐन, कानून, फर्म फर्म्याटको व्यवस्था भएको।

चुनौती

- अभिलेख व्यवस्थापक तथा कानुनी सल्लाहाकार नभएको ।
- ठाडो निवेदनहरु अधिकांश आउने हुदाँ फिरादपत्र लेखेर ल्याउनु भन्दा बाहिर लेखनदासले मनपरी रकम लिएर लेख्ने गरेको ।
- लेनदेन सम्बन्धी विवाद धेरै आउँने तर उक्त विवादको प्रमाण कुनै पनि पेश नगर्ने ।
- न्यायिक समितिका लागि छुट्टै अमिन कर्मचारीलाई जिम्मेवारी तोकिनु पर्ने ।
- न्यायिक समितिबाट भएका निर्णयहरु कार्यान्वयनको अवस्था फितलो रहेको
- पक्षहरु वडा तथा न्यायिक समितिको छलफलमा उपस्थित नहुने ।
- तारेख तथा पेशीमा पक्षहरु उपस्थित नहुने ।

- अधिकांश प्रतिवादीले प्रतिउत्तर नखाप्ने ।
- जनप्रतिनिधिले नै वडामा विवाद हेर्ने गरेको र मिलापत्र गर्ने गरेको ।
- न्यायिक समितिको सचिवालय, उप-प्रमुखको सचिवालय एउटै कोठामा भएका कारण विवादका पक्षहरु समस्या खुलेर राख्न नसक्ने ।
- राजनैतिक दलमा आवद्ध व्यक्तिहरु मेलमिलापकर्ताको रुपमा सूचीकृत रहेको

अवसर

- जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार भएकाले स्थानीय न्यायिक समिति अदालती प्रक्रियाभित्र नरहे पनि न्यायिक निरुपणको प्रक्रियाको महत्वपूर्ण अङ्ग हुने भएकाले न्यायिक निरुपणको सुरुवाती अभ्यास गर्न,
- सदियौंदेखि एकतामा बाँधिएको समाज पछिल्लो समय विभिन्न कारण, साना साना मतभेदका कारणसमेत विभाजित अवस्थामा जान लागेको अवस्थामा मेलमिलापमार्फत एकतामा बाँध्न,
- न्यायिक समितिबाट भएको फैसलामाथि जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन समेत लाग्ने भएकाले गम्भीर किसिमको मुद्दामा मेलमिलाप नगराई पीडितलाई न्याय दिलाउन,
- मूलप्रवाहिकरणभन्दा बाहिर रहेका, निमुखा, कमजोर वर्गको वकालत, पहलकदमीमार्फत न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्न,
- स्थानीय तहबाट हुने न्यायिक निरुपणको प्रकृति मेलमिलापमा जोड दिइएकाले एक पक्ष हार्ने र अर्को पक्षले जित्ने अवस्था कम हुने भएकाले न्यायिक समितिप्रतिको विश्वास आर्जन गर्न सकिने ।

१.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र न्यायिक अधिकार

नेपालको शासन प्रणाली एकात्मक हुँदा पनि हाल यस नगरपालिका भित्र पर्ने विभिन्न गाउँ वस्ती टोलहरुमा अहिलेकै स्थानीय तहको सरकारसँग मिल्दोजुल्दो प्रकृतिको संरचना थिए । खरदरी समिदि, गाउँ समिति, वन समिति जस्ता नामले चिनिने संरचनाले समाज व्यवस्थापनका लागि शासन र न्यायको भूमिका निर्वाह गर्थे। भद्रभलादमी र पञ्चभलादमीमार्फत पीडितलाई न्याय दिलाई मेलमिलापको माध्ययमबाट न्याय सम्पादन गरिन्थ्यो। यसप्रकार स्थानीयस्तरमा न्याय सम्पादन अभ्यास स्थानीय तह गठन भएपछि एकैपटक आएको होइन। नेपालकै सन्दर्भमा भन्ने हो भने स्थानीयस्तरमा न्यायिक अधिकारसम्बन्धी पृष्ठभूमि केलाउँदा स्थानीय शासनको विकासक्रम र संवैधानिक विकासक्रमको पृष्ठभूमिबाट प्रस्तुत गर्न सकिन्छ।

(क)स्थानीय शासनको विकासक्रम र न्यायिक अधिकार

अ) **गोपाल वंश:** इतिहासका अनुसार नेपालमा आज भन्दा करिब ३००० वर्षपहिले गोपाल वंश ५२५ वर्ष शासन गरेका थिए । त्यतिबेला स्थानीय स्तरमा जेठाबाठाले गाउँ टोलमा थिति बसाल्ने, पारिवारिक विवाद मिलाउने र गाउँ टोलमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्दथे भन्ने पाइन्छ ।

आ) **महिषपाल वंशः** गोपाल वंशपछि महिषपाल वंशले करिब १०० वर्ष शासन गरे भन्ने ईतिहासविद्को कथन छ। त्यसबेलाको शासन व्यवस्था बारे स्पष्टता नपाइएकोले गाउँघरमा सम्पति सम्बन्धी तथा पारिवारिक विवाद वा केही आपसी झगडा मिलाउन स्थानीय ज्येष्टहरुको भूमिका रहन्थ्यो भन्ने ऐतिहासिक श्रुति पाइन्छ ।

इ) **किराँत कालः** झण्डै २००० वर्ष शासन गरेको भनिएको किराँत कालमा केन्द्रीय शासन र स्थानीय शासनको अवधारणा विकास भएको पाईन्छ। स्थानीय तहलाई थुम र पाञ्चाली दुई तहमा विभाजन गरिएको थियो। गाउँगाउँमा एक एकवटा विचारी र मुखिया छानी उसले नियानिसाप गर्ने, दाजुभाईको मुद्दा पान्तम्याङ(हाकिम)ले छिन्ने व्यवस्था मुन्धुममा गरिएको थियो । ठूला दण्ड सजाय दिने अधिकार राजालाई र स्थानीय कर संकलन, कुलो, झै-झगडा मिलाउने जिम्मेवारी पाञ्चालीलाई दिइएको पाइन्छ ।

ई) **लिच्छवी कालः** लिच्छवी कालमा सबैभन्दा तल्लो तहको शासन व्यवस्थाको रुपमा ग्राम शासन थियो । ग्राम शासनलाई पनि द्रङ, तल र ग्राम गरी तीन तहमा विभाजन गरिएको थियो । त्यसबेला स्थानीय न्याय सम्पादन गर्न पाञ्चाली नामक पाँच जना स्थानीय भलादमीहरुको सभा थियो। जसको मुख्य काम आफ्नो ईलाकाभित्रको झगडा छिनोफानो गर्ने, जनताको हितका लगि कुलो पानीको व्यवस्था गर्ने, पाटीपौवा बनाउने र संरक्षण गर्ने थियो। पाञ्चालीले छिन्न नसकेको मुद्दा मात्र मात्र अन्तिम निर्णयका लागि माथिल्लो तहमा जाने व्यवस्था थियो।

उ) **मल्ल कालः** मल्लकालमा सानातिना झैझगता तथा विवादहरु पञ्चहरुले नै मिलाउँथे। पञ्चायतले निर्णय दिन नसके वा दिइएको निर्णयमा चित्त नबुझे राजाकहाँ उजुर गर्न पाउने व्यवस्था थियो । स्थानीय प्रशासन इकाइलाई भुक्ति, विषय र ग्राम गरी तीन समूहमा विभाजन गरिएको थियो । ग्राम प्रशासन हेर्ने जिम्मा पाँच जनाको समूह भएको पञ्चकचहरीको प्रमुखलाई पञ्च थकाली भनिन्थ्यो। यसले न्यायपालिका र कार्यपालिका सम्बन्धि दुवै काम हेर्ने गर्दथ्यो।

स्थानीय प्रशासनको कार्य कर संकलन, बाटो, कुलो, कुवा, धारा, पाटी, पौवा, मन्दिर निर्माण र स्थानीय झ झगडा मेलमिलाप गराउनु थियो।

ऊ) **शाहकालः** पहिला पहिला सबै मुद्दा मामिलाको सुनुवाई केन्द्रमै हुने गरेकाले यो प्रथा बढी खर्चिलो र समय लाग्ने ठहर गरी राजा द्रव्य शाहले सानातिना मुद्दा ग्रामीणस्तरमै पञ्चहरुले छिन्न सक्ने व्यवस्था मिलाएका थिए । यसप्रकार शाहकालमा पनि मल्लकालको पञ्चायत/पञ्चकचहरीले निरन्तरता पाएको देखिन्छ। तल्लो तहका मुद्दा थानी, मुखिया, कचहरीले हेरी फैसला दिन्थे । फैसलामा चित्त नबुझेमा विचारी र धर्माधिकारी रहेको अदालतमा र त्यसमा पनि न्याय नपाएमा स्थानीय प्रशासनको कचहरी र गौंडाबाट न्याय दिइन्थ्यो । त्यसमा पनि चित्त नबुझेमा राजासमक्ष उजुरी गर्न पाउने व्यवस्था थियो र राजा स्वयंले राजसभामार्फत न्याय दिन्थे ।

अ) **राणाकालः** राणाकालमा शासनको केन्द्रिकरणले प्राचिनकालको पञ्चायत पाञ्चाली लोप भयो। यद्यपी देशको प्रशासन केन्द्रबाट मात्र संञ्चालन गर्न सम्भव नभएकाले स्थानीय स्तरमा प्रशासन संचालन गर्न पहाड बन्दोवस्त गोश्वारा, बन्दोवस्त गोश्वारा, पाठशाला बन्दोवस्त अड्डा, माल अड्डा, ठाना जस्ता विकेन्द्रिकृत ईकाईहरु गठन गरिएका थिए। स्थानिय प्रशासनमा द्वारे, उमराओ, नौसिन्दा, चौधरी, नाईके, मुखिया, अमाली, थरी, जेठाबुढा, फौजदार जस्ता पदहरु राखिएका थिए ।

यसप्रकार नेपालमा राज्य व्यवस्थाको प्रारम्भसँगै स्थानीय शासन व्यवस्थित हुदै आएको र स्थानीय मामिला सम्बन्धमा जिम्मेवार हुदै आएको भन्न सकिन्छ ।

(ख) संवैधानिक विकासक्रम र न्यायिक अधिकार

नेपालमा संवैधानिक विकासक्रमको पृष्ठभूमिबाट हेर्दा स्थानीयस्तरको न्यायसम्पादनको संस्थागत, कानूनी तथा संरचनागत व्यवस्था भएको पाइन्छ । नेपालको पहिलो जारी संविधान नेपाल सरकार वैधानिक कानून, २००४ देखि हाल कार्यान्वयनमा रहेको नेपालको संविधानसम्म आइपुग्दासम्म भएको स्थानीयस्तरको न्यायिक अधिकार सम्बन्धी व्यवस्थालाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गर्न सकिन्छः

अ) **नेपाल सरकार बैधानिक कानून, २००४ः** स्थानीयस्तरमा न्याय सम्पादनको संस्थागत व्यवस्था नेपाल सरकार बैधानिक कानून, २००४ को धार ४८ मा उल्लेख भएको पाइन्छ जसमा "ईन्साफ शीघ्र र सुलभ हिसाबसँग दिइने प्रवन्ध हुनेछ। शुरुका देवानी र फौजदारी मुद्दाहरु ऐन र नियमले तोकिने बन्देज र रेखदेखमा रही ग्राम पञ्चायतहरुले गर्नेछन्" भन्ने उल्लेख भएको पाइन्छ।

आ) **नेपालको अन्तरिम शासन विधान, २००७** को धारा ६ मा ग्राम पञ्चायतको व्यवस्था गरी ग्राम पञ्चायतलाई स्थानीय शासन संस्थाको रुपमा मान्यता दिई आवश्यक अधिकार दिने व्यवस्था गरेको पाईन्छ।

इ) **नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०१५** मा स्थानीय शासन सम्बन्धी कुनै पनि संस्थागत व्यवस्था भएको पाईदैन।

ई) **नेपालको संविधान, २०१९** को भाग ८ धारा ३० र ३१ मा गाउँ पञ्चायत र नगरपञ्चायतको व्यवस्था गरियो। जसमा गाउँ र नगर पञ्चायतको काम, कर्तव्य र अधिकार कानूनद्वारा व्यवस्थित हुने उल्लेख गरिएको थियो। यसमा भएका समय समयका सुधार र संशोधनबाट स्थानीय तहमा गाउँ र नगर पञ्चायतलाई स्थानीयस्तरका कुलो, पैनी, बाँध, साँध सीमाना, लेनदेन, कुटपिट आदि मुद्दाहरुको सुनुवाई गर्ने अधिकार दिएको पाइन्छ।

उ) **नेपाल अधिराज्यको संविधान २०४८:** नेपालमा प्रजातन्त्रको पुनर्स्थापना पश्चात जारी भएको नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ मा विकेन्द्रिकरण र स्थानीय निकाय सम्बन्धी अवधारणालाई आत्मसात गरिएको थियो । साथै, स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ३० र १०१ मा न्याय निरुपण सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको भए पनि राजपत्रमा सूचना प्रकाशित नहुँदा कार्यान्वयन हुन सकेन ।

ऊ) **नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३** को धारा १३९ (१) मा स्थानीयस्तर देखि नै जनताको सार्वभौमसत्ताको प्रयोग गर्न अनुकुलको वातावरण बनाई लोकतन्त्रको स्थानीयस्तर देखि नै संस्थागत विकास, अधिकार निक्षेपण र विकेन्द्रिकरणको आधारमा स्थानीय स्वायतत्त शासनका व्यवस्था गरेको पाइन्छ ।

ऋ) **नेपालको संविधानः** २०७३ असोज ३ गते जारी नेपालको संविधानको धारा २१७ मा न्यायिक समितिको व्यवस्था गरेको छ । संविधानतः न्यायिक समितिले स्थानीयस्तरका विवाद तथा मुद्दाहरुलाई सुरु कारबाही गरी मेलमिलापको माध्ययमबाट निरुपण गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

परिच्छेद दुईः समितिको कार्यसम्पादनका आधारहरु

२.१ संस्थागत प्रबन्ध

कानून बमोजिम आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रका विवाद निरूपण गर्न सुन्दरहरैंचा नगरपालिकामा नेपालको संविधानको धारा २१७ बमोजिम देहाय बमोजिमको तीन सदस्यीय न्यायिक समितिको गठन भएको छ ।

उप-प्रमुख श्री अकली चौधरी	-	संयोजक
वडा अध्यक्ष श्री कैलाश बस्नेत	-	सदस्य
वडा सदस्य श्री रोशननाथ उप्रेती	-	सदस्य

साथै न्यायिक समिति तथा मेलमिलाप केन्द्रले गरेको फैसला तथा मिलापत्र कार्यान्वयनका लागि न्यायिक समितिको फैसला तथा मिलापत्र कार्यान्वयन ऐन, २०८१ को परिच्छेद-२ दफा (३) बमोजिम तपसिल बमोजिमको ३ सदस्य फैसला कार्यान्वयन समिति समेत गठन भएको छ ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृतस्तरको कर्मचारी - संयोजक

प्रशासन शाखा प्रमुख - सदस्य

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको एक जना महिला कर्मचारी - सदस्य

२.२ संगठनात्मक स्वरुप र जनशक्ति

सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाले नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४८ बमोजिम न्यायिक समितिले आफ्नो कार्यसम्पादनका लागि तपसिल बमोजिमका ऐन तथा कार्यविधिहरु जारी गरेको छ ।

क) न्यायिक समितिले उजुरीको कारबाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि सम्बन्धी ऐन, २०८१

ख) न्यायिक समितिको फैसला तथा मिलापत्र कार्यान्वयन ऐन, २०८१

ग) मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०

२.३ न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र

नेपालको संविधानको धारा २१७ बमोजिम गठन हुने स्थानीय न्यायिक समितिलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४७ बमोजिम देहायका विवादको निरूपण गर्ने अधिकार हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरेको छ ।

(क) आलीधुर, बाँध पैनी, कुलो वा पानीघाटको बाँडफाँड तथा उपयोग,

(ख) अर्काको बाली नोक्सानी गरेको,
(ग) चरन, घाँस, दाउरा,
(घ) ज्याला मजुरी नदिएको,
(ङ) घरपालुवा पशुपक्षी हराएको वा पाएको,
(च) जेष्ठ नागरिकको पालनपोषण तथा हेरचाह नगरेको,
(छ) नाबालक छोरा छोरी वा पति–पत्नीलाई इज्जत आमद अनुसार खान लाउन वा शिक्षा दीक्षा नदिएको
(ज) वार्षिक पच्चीस लाख रुपैयाँसम्मको बिगो भएको घर बहाल र घर बहाल सुविधा,
(झ) अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको,
(ञ) आफ्नो घर वा बलेसीबाट अर्काको घर, जग्गा वा सार्वजनिक बाटोमा पानी झारेको,
(ट) सधियारको जग्गा तर्फ झ्याल राखी घर बनाउनु पर्दा कानून बमोजिम छोड्नु पर्ने परिमाणको जग्गा नछोडी बनाएको,
(ठ) कसैको हक वा स्वामित्वमा भए पनि परापूर्वदेखि सार्वजनिक रूपमा प्रयोग हुदै आएको बाटो, वस्तुभाउ निकाल्ने निकास, वस्तुभाउ चराउने चौर, कुलो, नहर, पोखरी, पाटी पौवा, अन्त्यष्टि स्थल, धार्मिक स्थल वा अन्य कुनै सार्वजनिक स्थलको उपयोग गर्न नदिएको वा बाधा पुऱ्याएको,
(ड) सङ्घीय वा प्रदेश कानूनले स्थानीय तहबाट निरूपण हुने भनी तोकेका अन्य विवाद ।

(२) न्यायिक समितिलाई देहायका विवादहरूमा मेलमिलापको माध्यमबाट मात्र विवादको निरूपण गर्ने अधिकार हुनेछः—

(क) सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक एकाको हकको जग्गा अर्कोले चापी, मिची वा घुसाई खाएको,
(ख) सरकारी, सार्वजनिक वा सामुदायिक बाहेक आफ्नो हक नपुग्ने अरुको जग्गामा घर वा कुनै संरचना बनाएको,
(ग) पति–पत्नीबीचको सम्बन्ध विच्छेद,
(घ) अङ्गभङ्ग बाहेकको बढीमा एक वर्षसम्म कैद हुन सक्ने कुटपिट,
(ङ) गाली बेइज्जती,
(च) लुटपिट,
(छ) पशुपक्षी छाडा छाडेको वा पशुपक्षी राख्दा वा पाल्दा लापरबाही गरी अरुलाई असर पारेको,
(ज) अरुको आवासमा अनधिकृत प्रवेश गरेको,
(झ) अर्काको हक भोगमा रहेको जग्गा आबाद वा भोग चलन गरेको,

(ञ) ध्वनी प्रदुषण गरी वा फोहोरमैला फ्याकी छिमेकीलाई असर पुऱ्याएको,
(ट)प्रचलित कानून बमोजिम मेलमिलाप हुन सक्ने व्यक्ति बादी भई दायर हुने अन्य देवानी र एक वर्षसम्म कैद हुन सक्ने फौजदारी विवाद ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको विवादको सम्बन्धमा पक्षले चाहेमा सिधै अदालतमा मुद्दा दायर गर्न बाधा परेको मानिने छैन ।

(४) यस दफामा उल्लिखित विवादमा प्रचलित कानूनमा मुद्दा हेर्ने निकाय समक्ष निवेदन दिने कुनै हदम्याद तोकिएकोमा सोही म्यादभित्र र कुनै हदम्याद नतोकिएकोमा त्यस्तो कार्य भएको भए गरेको मितिले पैतीस दिनभित्र न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

स्पष्टीकरणः यस परिच्छेदको प्रयोजनका लागि निवेदन भन्नाले उजुरी वा फिरादलाई समेत जनाउँछ।

४८. अधिकारक्षेत्रको प्रयोगः (१) न्यायिक समितिको अधिकारक्षेत्रको प्रयोग न्यायिक समितिको संयोजक र सदस्यहरूले सामूहिक रूपले गर्नेछन् र बहुमतको राय न्यायिक समितिको निर्णय मानिनेछ।
(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि न्यायिक समितिको संयोजक र अर्को एक जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको कारबाही र किनारा गर्न सकिनेछ ।

(३) न्यायिक समितिको संयोजक बाहेक अरु दुई जना सदस्यको उपस्थिति भएमा विवादको किनारा गर्न बाहेक अरु कारबाही गर्न सकिनेछ ।

(४) कुनै कारणले संयोजकको पद रिक्त भएमा न्यायिक समितिमा रहेका अन्य दुई जना सदस्यको सर्वसम्मतिमा विवादको कारबाही र किनारा गर्न सकिनेछ ।

(५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै विवादको सम्बन्धमा न्यायिक समितिको संयोजक वा कुनै सदस्यको निजी सरोकार वा स्वार्थ गासिएको वा त्यस्तो संयोजक वा सदस्यको नाताभित्रका व्यक्ति विवादको पक्ष भएमा निजबाट सो विवादको कारबाही र किनारा हुन सक्ने छैन ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम कुनै संयोजक वा सदस्यले हेर्न नमिल्ने विवादको हकमा त्यस्तो संयोजक वा सदस्य बाहेकका अन्य सदस्यले विवादको कारबाही र किनारा गर्न सक्नेछन् । संयोजक र सबै सदस्यले त्यस्तो विवादको कारबाही र किनारा गर्न नमिल्ने भएमा सम्बन्धित सभाले तीन जना सदस्यलाई सो विवादको मात्र कारबाही र किनारा गर्ने गरी तोक्नु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको विवादको कारबाही र किनारा गर्दा तीन जना सदस्यमध्येको जेष्ठ सदस्यले न्यायिक समितिको संयोजक भई काम गर्नेछ ।

सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको नगरसभाबाट जारी गरेको न्यायिक समितिले उजुरीको कारबाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि सम्बन्धी ऐन, २०८१ को परिच्छेद-२ मा समितिको अधिकारक्षेत्र सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ ।

२.४ कार्यसम्पादन प्रक्रिया

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४९ देखि ५३ सम्म स्थानीय न्यायिक समितिले देहाय बमोजिम कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छः

(१) न्यायिक समितिले आफू समक्ष पेश भएको विवादको निवेदन दर्ता गरी दर्ताको निस्सा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिले आफू समक्ष पेश भएको विवादको निवेदनको कारबाही र किनारा गर्दा सम्भव भएसम्म मेलमिलाप गर्न प्रोत्साहित गरी दुवै पक्षको सहमतिमा मिलापत्र गराउनु पर्नेछ । पक्षहरूबिच मिलापत्र हुन नसकेमा दफा ४७ को उपदफा (१) मा उल्लिखित विवादमा न्यायिक समितिले कानून बमोजिम विवादको कारबाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम मिलापत्र गराउँदा न्यायिक समितिले आफूले सूचीकृत गरेको मेलमिलापकर्ताबाट गराउनु पर्नेछ ।

(४) न्यायिक समितिले दफा ४७ को उपदफा (२) मा उल्लिखित विवादमा प्रतिबादी उपस्थित भएको मितिले तीन महिनाभित्र मेलमिलापको माध्यमबाट टुङ्ग्याउनु पर्नेछ । सो अवधिभित्र मेलमिलाप हुन नसकेमा सोही व्यहोरा उल्लेख गरी पक्षलाई अदालत जान सुनाई विवाद र सोसँग सम्बन्धित मिसिल कागज र प्रमाण समेत सम्बन्धित अदालतमा पठाइदिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम पक्ष हाजिर हुन आएमा सम्बन्धित अदालतले प्रचलित कानून बमोजिम सो मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्नु पर्नेछ ।

(६) न्यायिक समितिले आफू समक्ष परेको विवादमा बादीले प्रतिबादीको नाममा कुनै बैंक, कम्पनी, वित्तीय संस्था वा अन्य कुनै निकायमा रहेको खाता, निक्षेप वा प्रतिवादीले पाउने कुनै रकम यथास्थितिमा राखी कसैलाई भुक्तानी नगर्न नगराउन वा प्रतिबादीको हक भोगको कुनै

अचल सम्पति कसैलाई कुनै पनि व्यहोराले हक हस्तान्तरण गर्नबाट रोक्का गर्नको लागि निवेदन दिएकोमा न्यायिक समितिले प्रारम्भिक जाचबुझबाट सो बमोजिम गर्न उपयुक्त देखेमा अवधि तोकी रोक्काको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखी पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम रोक्का भएकोमा प्रतिबादीले त्यस्तो रोक्का फुकुवा गर्नको लागि न्यायिक समिति समक्ष निवेदन दिएमा सो समितिले त्यस्तो निवेदन बमोजिम रोक्का फुकुवा गर्न मनासिब देखेमा रोक्का फुकुवाको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ र त्यसरी लेखी पठाएकोमा सो बमोजिम रोक्का फुकुवा गरी त्यसको जानकारी न्यायिक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(८) दफा ४७ बमोजिम न्यायिक समितिले अधिकारक्षेत्र प्रयोग गर्दा पति पत्नी बिचको वा जेष्ठ नागरिकको संरक्षण सम्बन्धी विवादमा पीडित, निजको नाबालक सन्तान वा निजसँग आश्रित अन्य कुनै व्यक्तिको हितको लागि सम्बन्धित पक्षलाई देहायको अन्तरिम संरक्षणात्मक आदेश समेत दिन सक्नेछः—

(क) पीडितलाई निज बसी आएको घरमा बसोबास गर्न दिन, खान लाउन दिन, कुटपिट नगर्न तथा शिष्ट र सभ्य व्यवहार गर्न,
(ख) पीडितलाई शारीरिक वा मानसिक चोट पुगेको भएमा उपचार गराउन,
(ग) पीडितलाई अलग रूपमा बसोबासको प्रबन्ध गर्नु पर्ने देखिएमा सोको व्यवस्था गर्न र त्यसरी अलग बस्दा निजको भरणपोषणको लागि उचित व्यवस्था गर्न,
(घ) पीडितलाई गालीगलौज गर्ने, धम्की दिने वा असभ्य व्यवहार गर्ने कार्य नगर्न, नगराउन,
(ङ) पीडितको हित र सुरक्षाको लागि अन्य आवश्यक र उपयुक्त कुरा गर्न वा गराउन

(९) दफा ४७ बमोजिमको कुनै विवाद सम्बन्धमा न्यायिक समितिमा कुनै निवेदन परेकोमा प्रचलित कानूनमा मुद्दा हेर्ने निकाय समक्ष प्रतिबादी उपस्थित हुनु पर्ने म्याद किटिएको भए सोही म्यादभित्र र म्याद किटिएको नभएमा बाटाका म्याद बाहेक पन्ध्र दिनभित्र प्रतिबादी आफै वा आफ्नो वारेस मार्फत लिखित व्यहोरा सहित न्यायिक समिति समक्ष उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

(१०) दफा ४७ बमोजिमको विवादमा न्यायिक समितिले मेलमिलाप गराउने प्रयोजनको लागि प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र गठन गर्न सक्नेछ ।

(११) कुनै वडामा एकभन्दा बढी मेलमिलाप केन्द्र भएमा न्यायिक समितिले विवादको पक्षहरूले रोजेको वा सो विषयमा पक्षहरूबीच सहमति नभएमा सो वडाको कुनै मेलमिलाप केन्द्रमा मेलमिलापद्वारा विवाद समाधानको लागि पठाउन सक्नेछ ।

(१२) न्यायिक समितिले विवादको निवेदनमा कारबाही र किनारा गर्दा निवेदनको दर्ता, त्यस्तो विवादको आवश्यक जाचबुझ तथा कारबाही, म्याद तामेली, पक्षहरू उपस्थित गराउने तथा मिलापत्र गराउने प्रक्रिया, विवादको किनारा गर्नु पर्ने अवधि, लगत कट्टा गर्ने लगायतका विवादको निरूपण सम्बन्धी अन्य कार्यविधि स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ।

५०. लिखित जानकारी दिनु पर्नेः न्यायिक समितिबाट विवादको अन्तिम निर्णय भएको मितिले पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित पक्षलाई सो निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

५१. पुनरावेदन गर्न सक्नेः न्यायिक समितिबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षले निर्णयको जानकारी पाएको मितिले पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

५२. मिलापत्र वा निर्णय कार्यान्वयन गर्नेः (१) कार्यपालिकाले न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र वा निर्णयको तत्काल कार्यान्वयन गर्नु, गराउनु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिबाट भएको मिलापत्र वा निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

५३. अभिलेख राखु पर्नेः (१) नगरपालिकाले न्यायिक समितिबाट मिलापत्र वा निर्णय भएका विवादसगँ सम्बन्धित लिखत, मिलापत्र वा निर्णयको अभिलेख व्यवस्थित र सुरक्षित रूपमा राखु पर्नेछ ।

(२) न्यायिक समितिले आफूले गरेको कामको वार्षिक विवरण अध्यक्ष वा प्रमुख मार्फत सम्बन्धित सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

२.५ मेलमिलाप केन्द्र

सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको पूर्व उप-प्रमुख श्री धनमाया तामाङको संयोजकत्वमा तीन सदस्यीय न्यायिक समितिको गठन पश्चात सबै वडास्तरमा मेलमिलापकर्ताको व्यवस्था गर्न आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ मा नगरपालिकाले ४८ घण्टे मेलमिलापकर्ताहरुको तालिम सञ्चालन गरी न्यायिक समितिका सदस्यहरुसमेतलाई गरेर ८७ जनालाई तालिम प्रदान गरिएको थियो । सबै वडाबाट कम्तिमा चार जना पर्ने गरी मेलमिलापकर्ता तयार गरेपछि देहाय बमोजिम मेलमिलाप केन्द्र स्थापना भई सञ्चालन भैरहेका छन् ।

क्र.सं.	मेलमिलाप केन्द्र रहेको स्थान	वडा नं.	कैफियत
१	हरैंचा मेलमिलाप केन्द्र	१	
२	मृगौलिया मेलमिलाप केन्द्र	२	
३	गछिया मेलमिलाप केन्द्र	३	
४	दुलारी मेलमिलाप केन्द्र	४	
५	खोक्सी मेलमिलाप केन्द्र	५	
६	सुन्दरपुर मेलमिलाप केन्द्र	६	
७	ठडिया मेलमिलाप केन्द्र	७	
८	चिरम मेलमिलाप केन्द्र	८	
९	जयनगर मेलमिलाप केन्द्र	९	
१०	खोर्सानेे मेलमिलाप केन्द्र	१०	
११	कर्जुना मेलमिलाप केन्द्र	११	
१२	हरैंचामोड मेलमिलाप केन्द्र	१२	

२.६ मेलमिलापकर्ताहरुको अद्यावधिक सूची

नेपालको संविधा र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले दिएको अधिकार बमोजिम स्थानीय तहको न्यायिक समितिको कार्यसम्पादनका लागि सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको नगरसभाबाट पारित सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समितिको कार्यविधि ऐन, २०७५ को दफा ५९ बमोजिम मेलमिलापकर्ताको रुपमा कार्य गर्न आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा अद्यावधिक भएका मेलमिलापकर्ताहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

वडा नं. १ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०81				
सि.नं.	नामथर	पद	सम्पर्क नं.	तालिम लिएको साल
१	उत्तरकुमार खवास	संयोजक	९८५२०२७०२३	२०७१
२	प्रदिपकुमार खवास	मेलमिलापकर्ता	९८०४०६२७७६	२०७१
३	प्रकाश घिमिरे	मेलमिलापकर्ता	९८५२०३०६३६	२०७६
४	वादल देवान	मेलमिलापकर्ता	९८६२३०५६३६	२०७१
५	गोमा अधिकारी	मेलमिलापकर्ता	९८४२४२०७६	२०७६
६	निशा बस्नेत	मेलमिलापकर्ता	९८१६९४६६२५	२०८०
७	हिमा उप्रेती	मेलमिलापकर्ता	९८१७९७३३४५	२०८०
वडा नं. २ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	नामथर	पद	सम्पर्क नं.	तालिम लिएको साल
१	ईश्वरवतिकुमारी माझी	संयोजक	९८०४०४३७६०	२०७१
२	गुरुप्रसाद संजेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२१८०००६	२०७१
३	रामलाल गच्छदार	मेलमिलापकर्ता	९८६१८२०५०९	२०७६
४	डिल्लीप्रसाद लुईटेल	मेलमिलापकर्ता	९८५२०४७६४६	२०७६
५	नेत्रप्रसाद खनाल	मेलमिलापकर्ता	९८१६३५५६७८	२०७१
६	कुमारी खड्का	मेलमिलापकर्ता	९८६२८१४०१९	२०७६
७	देवेन्द्र ढुंगाना	मेलमिलापकर्ता	९८४२३६८८१२	२०८०
८	उमाकान्त चौलागाई	मेलमिलापकर्ता	९८२४३३७८९४	२०८०
९	लक्ष्मीयामा दर्जी	मेलमिलापकर्ता	९८०५३१११४६	
१०	संगिता माझी	मेलमिलापकर्ता	९८२५३४५५६३	२०८०
वडा नं. ३ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	नामथर	पद	सम्पर्क नं.	तालिम लिएको साल
१	निलम अधिकारी	संयोजक	९८१५३५७०२६	२०७९
२	केदारप्रसाद निरौला	मेलमिलापकर्ता	९८४२१४८६७१	२०६६
३	राजेश खनाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०७८६२७	२०६६
४	डम्वरुप्रसाद गौतम	मेलमिलापकर्ता	९८४०३८१२७५	२०७६
५	तोर्णबहादुर कार्की	मेलमिलापकर्ता	९८४२०५६३३०	२०६६
६	चेतनाथ दाहाल	मेलमिलापकर्ता	९८१२३२१३२०	२०७६

७	सावित्रा शिवाकोटो	मेलमिलापकर्ता	९८४२२८३८४१	२०८०
८	कमला दाहाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२१८०२९९	२०८०
९	उर्मिला सुवेदी	मेलमिलापकर्ता	९८०४३७७२००	२०८०
वडा नं. ४ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	बाबुकृष्ण दाहाल	संयोजक	९८५२०५५०३७	२०६४
२	रविन दाहाल	मेलमिलापकर्ता	९८५२०५९३३६	२०७६
३	दुर्गा पोखरेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२३३९७९८	२०७९
४	देवीप्रसाद खड्का	मेलमिलापकर्ता	९८४२०२०८९८	२०७४
५	मोहन ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०६६२२७	२०६६
६	जानुका धमला	मेलमिलापकर्ता	९८४२९०४३८३	२०८०
७	इन्दिरा ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२१८०६१५	२०८०
८	अम्बिका दाहाल	मेलमिलापकर्ता	९८५२०६३९९६	
९	भिमा खतिवडा	मेलमिलापकर्ता	९८५२०५७०११	
वडा नं. ५ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	श्याम खनाल	संयोजक	९८५२०५९४७०	२०७९
२	रोशनी परियार	मेलमिलापकर्ता	९८११००२८३८	२०७९
३	संगिता सापकोटा	मेलमिलापकर्ता	९८४२२८२४१४	२०७६
४	बालकृष्ण सिग्देल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०७९५८७	२०७६
५	अरुण सुवेदी	मेलमिलापकर्ता	९८४२०६५३३७	२०७६
६	मिनाकुमारी साह	मेलमिलापकर्ता	९८४२२९५५३३	२०७६
७	चन्द्रमणी सुवेदी	मेलमिलापकर्ता	९८४९०९५७३७	२०८०
८	पुष्पा ढुंगेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२१८३६४४	२०८०
९	रुकमिताकुमारी चौधरी	मेलमिलापकर्ता	९८१५३३५३९८	२०८०
वडा नं. ६ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	आनन्दकुमारी लिंखा	संयोजक	९८१०४६८९२५	२०७६

२	रामबहादुर थापा	मेलमिलापकर्ता	९८४२०६५५४५	२०७४
३	नारायणी घिमिरे भण्डारी	मेलमिलापकर्ता	९८४२१७६१११	२०७३
४	टुनाकुमारी विश्वकर्मा	मेलमिलापकर्ता	९८१७३१८३२६	२०७६
५	फुलसरा तामाङ	मेलमिलापकर्ता	९८२४३०४४३६	२०७६
६	कमल अधिकारी	मेलमिलापकर्ता	९८१२३२९९२१	२०७६
७	कृष्णराज निरौला	मेलमिलापकर्ता	९८४०९८२५५३	२०८०
८	रन्जना शाही	मेलमिलापकर्ता	९८४२१५३१५५	२०८०
वडा नं. ७ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	दुर्गादेवी भट्टराई	संयोजक	९८४२१४९१४६	२०७६
२	विष्णुप्रसाद घिमिरे	मेलमिलापकर्ता	९८४२२४१७४९	२०७४
३	विवेक चौधरी	मेलमिलापकर्ता	९८४२२९५०९०	२०६८
४	विमला अधिकारी ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२२६३८५८	२०७६
५	सानु कार्की बस्नेत	मेलमिलापकर्ता	९८५२०६१५३१	२०८०
६	लक्ष्मीकुमारी भट्टराई	मेलमिलापकर्ता	९८६८७६५१११	२०८०
७	सुशिला ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८११३७२७३५	२०८०
८	शारदा न्यौपाने	मेलमिलापकर्ता	९८४२१७५८५५	२०८०
वडा नं. ८ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	प्रेमबहादुर भट्टराई	संयोजक	९८४२४०८९११	२०७१
२	तुलसीदेवी सुवेदी	मेलमिलापकर्ता	९८६२०१४४८२	२०७१
३	कूमादेवी दाहाल लुईटेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२२९९७७२	२०७६
४	दयासागर आचार्य	मेलमिलापकर्ता	९८४२०९९०३०	२०७६
५	गिता दाहाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०६८१३७	२०७६
६	जानुका अधिकारी	मेलमिलापकर्ता	९८४२२२७५५२	२०७१
७	सुशिला लुईटेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०३४९०२	२०८०
८	चन्द्रा खड्का	मेलमिलापकर्ता	९८०४०७९०६०	२०८०
९	कमला लुईटेल	मेलमिलापकर्ता	९८१९३६१९३१	२०८०
१०	उर्मिला शर्मा रिजाल	मेलमिलापकर्ता	९८६२१८००१४	

११	अनिता ज्ञवाली	मेलमिलापकर्ता	९८०४०३६१३१	
वडा नं. ९ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	रुकमणी घिमिरे	संयोजक	९८४२६३०८७७	२०७६
२	मोहनप्रसाद रिमाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०५७१८६	२०७१
३	सजान मियाँ	मेलमिलापकर्ता	९८४२०९७१३३	२०६८
४	मोहम्मद जियाउछिन	मेलमिलापकर्ता	९८४२०९७१३७	२०६८
५	कुलबहादुर बुढाथोकी	मेलमिलापकर्ता	९८४२१२०१२१	२०७१
६	तारा घिमिरे ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२२९५२८२	२०७९
७	अनिता गौतम	मेलमिलापकर्ता	९८६२३६२६१८	२०८०
८	गोपाल कार्की	मेलमिलापकर्ता	९८०४०६१५१५	२०८०
वडा नं. १० का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	उमादेवी गुरुङ	संयोजक	९८४२०८९९३८	२०७६
२	सिता वि.सी.	मेलमिलापकर्ता	९८४२०९२७३१	२०७९
३	बविता खापुङ	मेलमिलापकर्ता	९८००७००१७९२	२०७९
४	मुना सुवेदी	मेलमिलापकर्ता	९८४९१४७३६०	२०८०
५	टिकादेवी काफ्ले	मेलमिलापकर्ता	९८४२२२९५३९	२०८०
६	ज्ञानु घिमिरे	मेलमिलापकर्ता	९८२३५३५४१३	२०८०
७	माधवप्रसाद लुईटेल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०८०७७०	२०८०
८	खमलकुमारी थापा	मेलमिलापकर्ता	९८४२२८१७१४	
वडा नं. ११ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	तुलसा आचार्य	संयोजक	९८४२०९८९९६	२०७६
२	निरु बजगाई	मेलमिलापकर्ता	९८६२०१४६६०	२०७६
३	बिसनलाल चौधरी	मेलमिलापकर्ता	९८५२०७५१४६	
४	गंगाप्रसाद खतिवडा	मेलमिलापकर्ता	९८४२०४९०९५	२०७१
५	सुष्मा चौधरी दनुवार	मेलमिलापकर्ता	९८१४३५२८२३	२०७६

६	कविता न्यौपाने	मेलमिलापकर्ता	९८४२०८९६२४	२०८०
७	भोलानाथ बजगाई	मेलमिलापकर्ता	९८४२०४२७३७	२०८०
८	अनिता बुढाथोकी	मेलमिलापकर्ता	९८२५३९२५१३	२०८०
९	गुरुप्रसाद पौडेल	मेलमिलापकर्ता	९७४२०४६३७२	
वडा नं. १२ का सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरुको नामावली-२०८१				
सि.नं.	**नामथर**	**पद**	**सम्पर्क नं.**	**तालिम लिएको साल**
१	मुना मैनाली आचार्य	संयोजक	९८६२३१३१५४	२०७१
२	गुरुप्रसाद अधिकारी	मेलमिलापकर्ता	९८४२१८२६१०	२०७१
३	मोहनप्रसाद ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०६५५६३	२०७६
४	मातृकाप्रसाद ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८५२०५५०६५	२०७६
५	दुर्गाप्रसाद रिजाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२१०४६६५	२०८०
६	गोपिकृष्ण घिमिरे	मेलमिलापकर्ता	९८५२०३३७२७	२०८०
७	धनराज लिम्बु	मेलमिलापकर्ता	९८४२०४८६६२	
८	देवीकुमारी ढकाल	मेलमिलापकर्ता	९८४२०४७३७८	

परिच्छेद तीनः प्रगति विवरण

३.१ विवाद दर्ताको विवरण

२०८१ श्रावण देखि २०८२ असार ३२ गतेसम्म न्यायिक समिति समक्ष दर्ता हुन आएका मुद्दाको विवरण

आ.ब. २०८१/०८२ मा दर्ता भएको (४७-१) अन्तर्गतका मुद्दाहरु

दर्ता नं.	निवेदन दिएको मिति	पहिलो पक्ष	ठेगाना	दोस्रो पक्ष	ठेगाना	उजुरी विषय	अवस्था
१	२०८१-०४-०२	लक्ष्मीप्रसाद संग्रौला	सुन्दरहरैंचा ९	ख्याम दाहाल	सुन्दरहरैंचा ९	सार्वजनिक बाटो अवरुद्ध	फछ्यौट
२	२०८१-०४-१३	बालकृष्ण गिरी	सुन्दरहरैंचा ११	ज्ञानप्रसाद ढकाल	सुन्दरहरैंचा ९	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	फछ्यौट
३	२०८१-०४-१३	ओमप्रकाश पराजुली	अन्य	सन्तोष लिङदेन	सुन्दरहरैंचा ६	ज्याला मजदुरी नदिएको	फछ्यौट
४	२०८१-०४-१५	पवन मण्डल	सुन्दरहरैंचा ९	टंकराज आचार्य	सुन्दरहरैंचा ९	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	फछ्यौट
५	२०८१-०४-२४	विनिता धिमाल	सुन्दरहरैंचा १	मदनकुमार धिमाल	सुन्दरहरैंचा १	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
६	२०८१-०४-३०	बालकुमारी गेलाल	सुन्दरहरैंचा ३	नन्दलाल गेलाल	अन्य	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
७	२०८१-०५-१२	योगराज खनाल	सुन्दरहरैंचा १	शेखर यादव	सुन्दरहरैंचा १	बहाल नतिरेको	फछ्यौट
८	२०८१-०५-२७	अनिसा ओझा	सुन्दरहरैंचा ३	मदन अधिकारी	सुन्दरहरैंचा ८	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
९	२०८१-०६-०८	भानुकला लिम्बु	सुन्दरहरैंचा ११	दिपक लिम्बु	सुन्दरहरैंचा ११	घरेलु हिंसा	फछ्यौट
१०	२०८१-०६-१३	लोकबहादुर कटुवालसमेत	सुन्दरहरैंचा ११	राजन भट्टराई	सुन्दरहरैंचा ९	आलीधुर, बाँध पैनी कुलो	फछ्यौट
११	२०८१-०८-०४	इन्द्रबहादुर चापागाई	सुन्दरहरैंचा ८	भक्तबहादुर बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ११	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा	फछ्यौट

						सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	
१२	२०८१-०८-०५	निशा विश्वकर्मा	सुन्दरहरैंचा ४	मुकेश रामदामु	सुन्दरहरैंचा ४	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
१३	२०८१-०८-१२	खेमबहादुर पौडेल	सुन्दरहरैंचा ९	पवित्रा दाहाल	सुन्दरहरैंचा ९	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	फछ्यौट
१४	२०८१-०८-१४	डिल्लीराम अधिकारी	सुन्दरहरैंचा ९	शिवमाया श्रेष्ठसमेत	सुन्दरहरैंचा ९	आलीधुर, बाँध पैनी कुलो	फछ्यौट
१५	२०८१-०८-१५	टंक थापा	सुन्दरहरैंचा ११	भोजेन्द्र बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ११	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	फछ्यौट
१६	२०८१-०८-२०	सुनिता चौधरी	सुन्दरहरैंचा ५	विक्रम चौधरी	सुन्दरहरैंचा ५	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
१७	२०८१-०९-१२	सुशिला शर्मा	सुन्दरहरैंचा ८	टिकाराम पौडेलसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
१८	२०८१-०९-१७	गिता भट्टराई	सुन्दरहरैंचा १०	प्रकाश खतिवडा	सुन्दरहरैंचा १०	घरेलु हिंसा	फछ्यौट
१९	२०८१-११-२०	दिपेन्द्रराज गेलाल	सुन्दरहरैंचा ११	अम्बिका सुवेदी	सुन्दरहरैंचा ११	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	फछ्यौट
२०	२०८१-११-२७	अम्बिका कार्की	सुन्दरहरैंचा ८	पूर्णबहादुर न्यौपाने	सुन्दरहरैंचा ८	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	पेशीमा चढेको
२१	२०८१-१२-०६	इन्द्रकुमारी श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा १	निता श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा १	बहाल नतिरेको	फछ्यौट

२२	२०८१-१२-१२	गंगा श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा १०	नवराज श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा १०	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
२३	२०८२-०१-०८	चन्द्रकुमारी चौधरीसमेत	सुन्दरहरैंचा ११	भग्लु धामी	सुन्दरहरैंचा ११	सार्वजनिक बाटो अवरुद्ध	पेशीमा चढेको
२४	२०८२-०१-१६	मनिषा बास्कोटा	सुन्दरहरैंचा ८	मोहनप्रसाद बास्कोटासमेत	सुन्दरहरैंचा ८	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	फछ्यौट
२५	२०८२-०१-३१	एज्ञेन्द्रराज पौडेल	सुन्दरहरैंचा ११	अर्जुन अधिकारी	सुन्दरहरैंचा ११	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
२६	२०८२-०२-१२	लिलाबहादुर कार्की	अन्य	भेषराज आचार्य	सुन्दरहरैंचा ७	आफ्नो हक नपुग्ने अरुको जग्गामा घर बनाएको	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
२७	२०८२-०२-१३	प्रेस्टिना गुरागाईसमेत	सुन्दरहरैंचा ४	रामबहादुर सेलुवालसमेत	सुन्दरहरैंचा ४	सार्वजनिक बाटो अवरुद्ध	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
२८	२०८२-०२-१३	गंगामाया बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ८	ईश्वरबहादुर बस्नेतसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	जेष्ठ नागरिकको पालन पोषण तथा हेरचाह नगरेको	फछ्यौट
२९	२०८२-०२-१८	मुना सापकोटा बजगाई	सुन्दरहरैंचा ४	मुक्तिनाथ बजगाई	सुन्दरहरैंचा ४	ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन नदिएको	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
३०	२०८२-०२-२७	पुरुषोत्तम भट्टराई	सुन्दरहरैंचा १०	मिना राई	अन्य	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	पेशीमा चढेको
३१	२०८२-०२-३०	मनोज विश्वकर्मा	सुन्दरहरैंचा ८	टंकबहादुर बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ८	अन्य व्यक्तिको घर, जग्गा वा सम्पतिलाई असर पर्ने गरी रुख बिरुवा लगाएको	म्याद सूचना पठाईएको

३२	२०८२-०३-०९	सत्यनारायण चौधरी	सुन्दरहरैंचा ६	चिल्लुलाल चौधरीसमेत	सुन्दरहरैंचा ४	संरचना हटाई पाउँ	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
३३	२०८२-०३-१७	विक्रम पराजुली	सुन्दरहरैंचा १२	नारायण बजगाई	सुन्दरहरैंचा ९	आलीधुर, बाँध पैनी कुलो	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
३४	२०८२-०३-२२	मनकुमारी राउत	सुन्दरहरैंचा १२	गोपालबहादुर खड्का	सुन्दरहरैंचा १२	घरेलु हिंसा	म्याद सूचना पठाईएको

आ.ब. २०८१/०८२ को ४७ (२) अन्तर्गतका मुद्दाहरु

दर्ता नं.	निवेदन दिएको मिति	पहिलो पक्ष	ठेगाना	दोस्रो पक्ष	ठेगाना	उजुरी विषय	अवस्था
१	२०८१-०४-०१	गंगाप्रसाद खतिवडा	सुन्दरहरैंचा ५	कृष्ण तामाङ	सुन्दरहरैंचा ५	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२	२०८१-०४-०१	सुमन खवास	सुन्दरहरैंचा १	ललिता राई	सुन्दरहरैंचा १	सम्बन्ध विच्छेद	फछ्यौट
३	२०८१-०४-०१	गंगाप्रसाद भण्डारी	सुन्दरहरैंचा ४	अनुसा खड्का	सुन्दरहरैंचा ४	ध्वनी प्रदुषण तथा फोहोरमैला	फछ्यौट
४	२०८१-०४-०२	राधा न्यौपाने	सुन्दरहरैंचा १०	अमृतप्रसाद सुवेदीसमेत	सुन्दरहरैंचा १२	गाली बेईज्यती	फछ्यौट
५	२०८१-०४-०६	टंकराज कार्की	अन्य	जंगबहादुर मगरसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
६	२०८१-०४-१६	हिरादेवी भट्टराई	सुन्दरहरैंचा ७	सुरेशकुमार चौधरी	सुन्दरहरैंचा १२	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
७	२०८१-०४-२२	भक्तिमाया बजगाई	सुन्दरहरैंचा ६	दुर्गा बजगाई	सुन्दरहरैंचा ६		फछ्यौट
८	२०८१-०४-३०	चित्ररेखा माझी थारुसमेत	सुन्दरहरैंचा २	कमलसरी थारु	सुन्दरहरैंचा २	गाली बेईज्यती	फछ्यौट
९	२०८१-०४-३०	शोभा सार्की मुर्देन	सुन्दरहरैंचा ८	रचना ठकुरीसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	पशुपक्षी पाल्दा लापरवाही गरेको	फछ्यौट
१०	२०८१-०५-०५	दिलिपकुमार पौडेल	अन्य	धननारायण नेवारसमेत	सुन्दरहरैंचा ९	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट

११	२०८१-०५-०९	ख्याम दाहाल	सुन्दरहरैंचा ९	लक्ष्मीप्रसाद संगौलासमेत	सुन्दरहरैंचा ९	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
१२	२०८१-०५-०९	सुजन चौलागाई	सुन्दरहरैंचा १०	जुना चौलागाईसमेत	सुन्दरहरैंचा ५		फछ्यौट
१३	२०८१-०६-०१	सुनिता तामाङ	सुन्दरहरैंचा १२	थलिकादेवी भट्टराई	सुन्दरहरैंचा १२	ध्वनी प्रदुषण तथा फोहोरमैला	फछ्यौट
१४	२०८१-०६-०२	लक्ष्मी खड्का	सुन्दरहरैंचा ९	गंगादेवी माझी	सुन्दरहरैंचा १०	लेनदेन	फछ्यौट
१५	२०८१-०६-०६	रोहन बराल	अन्य	युनिशा विश्वकर्मा	सुन्दरहरैंचा ३	लेनदेन	फछ्यौट
१६	२०८१-०६-१०	कुमार बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ९	पवित्रादेवी कट्टेल	सुन्दरहरैंचा ९	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
१७	२०८१-०७-०६	दिपक दनुवार	सुन्दरहरैंचा ११	शुसिलकुमार दनुवार	सुन्दरहरैंचा ११	लेनदेन	फछ्यौट
१८	२०८१-०७-२६	हरीकुमार बस्नेत	सुन्दरहरैंचा १२	चित्र खड्का	सुन्दरहरैंचा १२	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
१९	२०८१-०७-२७	नविन साह	सुन्दरहरैंचा १	श्यामलाल खवास	सुन्दरहरैंचा १	लेनदेन	फछ्यौट
२०	२०८१-०८-०४	पर्शुराम उराउँ	सुन्दरहरैंचा ३	रामरुप उराउँ	सुन्दरहरैंचा ३	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२१	२०८१-०८-०९	पूर्ण लिम्बुसमेत	सुन्दरहरैंचा ६	वेदराज राईसमेत	सुन्दरहरैंचा ६	लेनदेन	फछ्यौट
२२	२०८१-०८-१६	आसमाया राई	सुन्दरहरैंचा ६	भक्तबहादुर चाम्लिङ राईसमेत	सुन्दरहरैंचा ५	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२३	२०८१-०८-२३	कमला श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा ९	सागर श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा ९	लेनदेन	फछ्यौट
२४	२०८१-०९-०४	विपुल पोखरेल	अन्य	टुरी चौधरी	सुन्दरहरैंचा ६	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२५	२०८१-०९-०४	शर्मिला भट्टराई खड्का	सुन्दरहरैंचा ११	मछिन्द्रबहादुर खड्कासमेत	सुन्दरहरैंचा ११	गाली बेईज्यती	फछ्यौट
२६	२०८१-०९-०८	फूलमाया राई	सुन्दरहरैंचा ९	सलबहादुर थापा	सुन्दरहरैंचा ९	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२७	२०८१-०९-०८	विष्णुप्रसाद बास्तोला	सुन्दरहरैंचा ३	काजीबहादुर श्रेष्ठसमेत	सुन्दरहरैंचा ३	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
२८	२०८१-०९-१०	सुरेश खत्री सिलवाल	सुन्दरहरैंचा १०	केशव घिमिरे खत्री	सुन्दरहरैंचा १०	लेनदेन	फछ्यौट

२९	२०८१-०९-११	गोविन्दबहादुर थापा क्षेत्री	सुन्दरहरैंचा १०	देवी बहादुर भण्डारीसमेत	सुन्दरहरैंचा १०	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३०	२०८१-०९-१४	दुखनी खवास	सुन्दरहरैंचा १	ज्ञानसरी खवाससमेत	सुन्दरहरैंचा १	लेनदेन	फछ्यौट
३१	२०८१-०९-१४	शान्तिराम सिंह	सुन्दरहरैंचा १	दिपक अधिकारीसमेत	अन्य	लेनदेन	फछ्यौट
३२	२०८१-१०-०८	मनकुमारी ढुंगानासमेत	सुन्दरहरैंचा ८	गंगा भट्टराईसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३३	२०८१-१०-१४	गंगा राई	सुन्दरहरैंचा ६	नरमाया राई	सुन्दरहरैंचा ६	लेनदेन	फछ्यौट
३४	२०८१-१०-१३	सुस्मिता कार्की	अन्य	साजुग सरदारसमेत	सुन्दरहरैंचा ११	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३५	२०८१-१०-१४	हरीकुमार प्रधान	सुन्दरहरैंचा १२	दयाराम पाण्डे	सुन्दरहरैंचा १२	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३६	२०८१-१०-१४	समरसिं चौधरी	सुन्दरहरैंचा १	गुल्लु मरिक	सुन्दरहरैंचा १	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३७	२०८१-१०-२४	हेमबहादुर कार्की	सुन्दरहरैंचा ८	सावित्रा निरौला पौडेल	सुन्दरहरैंचा ८	लेनदेन	फछ्यौट
३८	२०८१-१०-३०	सविन भट्टराई	सुन्दरहरैंचा ८	टंक दाहालसमेत	सुन्दरहरैंचा ३	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
३९	२०८१-११-०२	गोकर्णकुमार भण्डारी	सुन्दरहरैंचा १०	विकाश डाँगी	सुन्दरहरैंचा १०	गाली बेईज्यती	फछ्यौट
४०	२०८१-११-०५	ज्ञानेन्द्र ओझा	सुन्दरहरैंचा ५	शोभादेवी गुरुङ	सुन्दरहरैंचा ४	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	पेशीमा चढेको
४१	२०८१-११-०५	तेजबहादुर थापा क्षेत्री	अन्य	छत्रकुमारी कार्कीसमेत	सुन्दरहरैंचा ६	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	पेशीमा चढेको
४२	२०८१-११-१८	ढकबहादुर राउत	सुन्दरहरैंचा १	टेकबहादुर कार्की	सुन्दरहरैंचा १	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
४३	२०८१-११-१९	जयन्ता कोइराला मिश्र	सुन्दरहरैंचा १०	राजेन्द्र राई समेत	सुन्दरहरैंचा १०	पशुपक्षी पाल्दा लापरवाही गरेको	फछ्यौट
४४	२०८१-११-२०	बालकुमारी बस्नेत	सुन्दरहरैंचा ७	भिमबहादुर मगर	सुन्दरहरैंचा ७	लेनदेन	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
४५	२०८१-११-२८	विनोद कार्की	सुन्दरहरैंचा २	हरिबहादुर बस्नेतसमेत	सुन्दरहरैंचा ११	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट

४६	२०८१-१२-१२	लक्ष्मणकुमार अधिकारी	सुन्दरहरैंचा ९	गोमाकुमारी कोइराला	सुन्दरहरैंचा ९	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
४७	२०८१-१२-१२	संगिता सुवेदी	सुन्दरहरैंचा १२	मित्र पोखरेलसमेत	सुन्दरहरैंचा ४	बाटोको निकास सम्बन्धमा	फछ्यौट
४८	२०८१-१२-१२	अर्जुनकुमार सहनी	सुन्दरहरैंचा ५	गिरेन्द्र सेन्चुरी	सुन्दरहरैंचा ५	लेनदेन	फछ्यौट
४९	२०८१-१२-१९	रेणुका भट्टराई	सुन्दरहरैंचा ४	सर्लव सोनी	सुन्दरहरैंचा ४	गाली बेईज्यती	फछ्यौट
५०	२०८१-१२-२२	राजेन्द्र बुढाथोकीसमेत	सुन्दरहरैंचा १०	महेन्द्रबहादुर भण्डारी	सुन्दरहरैंचा १०	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
५१	२०८२-०१-०८	कर्णराज तिम्सिना	सुन्दरहरैंचा ९	ईश्वरादेवी दाहाल	सुन्दरहरैंचा १२	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
५२	२०८२-०१-१७	सुरेन्द्र चौधरी	सुन्दरहरैंचा ४	शोभा चौधरी	सुन्दरहरैंचा ४	सम्बन्ध विच्छेद	फछ्यौट
५३	२०८२-०१-१७	केशवसिंह घिमिरे	सुन्दरहरैंचा ६	अभिषेक कोइराला	सुन्दरहरैंचा ५	लेनदेन	पेशीमा चढेको
५४	२०८२-०१-२२	चमिता श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा ९	गंगा घिमिरेसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	पेशीमा चढेको
५५	२०८२-०२-०५	मनोज शर्मा समेत	अन्य	ज्योती श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा १०	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
५६	२०८२-०२-०६	नेत्रबहादुर राई	सुन्दरहरैंचा ६	पवित्रा तामाङ	सुन्दरहरैंचा ६	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
५७	२०८२-०२-०७	मिनाकुमारी गुरुङ	सुन्दरहरैंचा ५	तारा लिम्बु	सुन्दरहरैंचा ५	लेनदेन	पेशीमा चढेको
५८	२०८२-०२-०८	रत्नमाया तामाङ	सुन्दरहरैंचा ३	रुपकला राई	सुन्दरहरैंचा ३	लेनदेन	पेशीमा चढेको
५९	२०८२-०२-०९	प्रेमलाल चौधरी	सुन्दरहरैंचा ६	पुरनलाल चौधरी	सुन्दरहरैंचा ६	४७ (२) को (ट) बमोजिम	पेशीमा चढेको
६०	२०८२-०२-११	शेरबहादुर कार्की	सुन्दरहरैंचा ९	नरमाया सुन्दास	सुन्दरहरैंचा १२	लेनदेन	फछ्यौट
६१	२०८२-०२-१३	मैली राई	सुन्दरहरैंचा ६	भोगेन्द्र राईसमेत	सुन्दरहरैंचा ६	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	फछ्यौट
६२	२०८२-०२-२२	देवी प्रधान	सुन्दरहरैंचा १०	दिपक भुजेल	सुन्दरहरैंचा १०	पशुपक्षी पाल्दा लापरवाही गरेको	म्याद सूचना पठाईएको
६३	२०८२-०२-२३	मानजित राई	सुन्दरहरैंचा ८	हर्कराज परियार	सुन्दरहरैंचा ४	संरचना हटाई पाउँ	पेशीमा चढेको

६४	२०८२-०२-२६	प्रभुसिंह खवास	सुन्दरहरैंचा २	चतुरलाल खवाससमेत	सुन्दरहरैंचा २	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	पेशीमा चढेको
६५	२०८२-०२-२६	प्रध्दुम्न नारायण चौधरी	सुन्दरहरैंचा ४	सन्तोष चौधरी	सुन्दरहरैंचा ४	४७ (२) को (ट) बमोजिम	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
६६	२०८२-०२-२६	रेवतीप्रसाद सुवार	सुन्दरहरैंचा १०	बालकृष्ण गिरी	सुन्दरहरैंचा ११	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
६७	२०८२-०३-०१	यसोदा कार्की पराजुली	सुन्दरहरैंचा ८	रुद्रप्रसाद न्यौपानेसमेत	सुन्दरहरैंचा ८	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
६८	२०८२-०३-०३	सूर्य नारायण महत्तो	सुन्दरहरैंचा ११	लक्ष्मीदेवी खवास	सुन्दरहरैंचा ११	लेनदेन	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
६९	२०८२-०३-०३	यहनाथ धमला	सुन्दरहरैंचा ७	जयनारायण थारु	सुन्दरहरैंचा ७	लेनदेन	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
७०	२०८२-०३-०३	केशवप्रसाद चापागाई	अन्य	ज्ञानबहादुर राई	सुन्दरहरैंचा १२	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
७१	२०८२-०३-०४	विक्रम गुरुङ	सुन्दरहरैंचा ५	रुपा राई	अन्य	संरचना हटाई पाउँ	म्याद सूचना पठाईएको
७२	२०८२-०३-०९	भारती कट्टेल	सुन्दरहरैंचा ९	कृष्ण चौधरी	सुन्दरहरैंचा ११	संरचना हटाई पाउँ	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
७३	२०८२-०३-१५	भागवतनाथ खवास	सुन्दरहरैंचा २	हेमनारायण खवाससमेत	सुन्दरहरैंचा २	संरचना हटाई पाउँ	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
७४	२०८२-०३-१६	रविताकुमारी चौधरी	सुन्दरहरैंचा ६	डिकबहादुर बस्नेतसमेत	सुन्दरहरैंचा ६	जग्गाको साँध सिमाना तथा भोगाधिकार	वडामा छलफलका लागि पठाईएको
७५	२०८२-०३-२६	दिपेन्द्र राई	सुन्दरहरैंचा ७	कृष्णकुमारी श्रेष्ठ	सुन्दरहरैंचा ७	लेनदेन	म्याद सूचना पठाईएको

उजुरीको प्रकृतिको आधारमा सबैभन्दा बढी जग्गा साँध सिमाना विवाद, ईज्जत आमद अनुसार खान लाउन पाउँ, लेनदेन, गाली बेईज्यती सम्बन्धी उजुरी दर्ता भएका छन् ।

आ.ब. २०८१/०८२ को मुद्दाको अवस्था				
सि.नं.	**विवरण**	४७ (१)	४७ (२)	**जम्मा**
१	मुद्दा दर्ता संख्या	३४	७५	**१०९**
२	मुद्दा फछ्यौट संख्या	२४	५३	**७७**
३	फछ्यौट हुन बाँकी मुद्दा संख्या	१०	२२	**३२**
४	**जम्मा मुद्दा फछ्यौट प्रतिशत**	**७०.५८८२**	**७०.६६६७**	**७०.६४२२**
५	वडाको मेलमिलाप केन्द्रमा मिलापत्र भएको	१५	३५	**५०**
६	न्यायिक समितिमा मेलमिलाप भएको	९	१८	**२७**
७	जम्मा मुद्दा फछ्यौट	**२४**	**५३**	**७७**
८	जम्मा वडाको मेलमिलाप केन्द्रले मिलापत्र गरेको प्रतिशत	६२.५	६६.०३७७४	**६४.२७**
९	जम्मा न्यायिक समितिले मेलमिलाप गरेको विवाद प्रतिशत	३७.५	३३.९६२२६	**३५.७३**

३.२ न्यायिक समितिको बैठक

आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा श्रावण १ गते देखी असार मसान्तसम्मा तपसिल बमोजिम न्यायिक समितिको जम्मा ४६ वटा बैठक बसेको छ ।

तपसिल

सि.नं.	बैठक बसेको मिति	सि.नं.	बैठक बसेको मिति
१.	२०८१/०४/०१	२.	२०८१/०४/०६
३.	२०८१/०४/०७	४.	२०८१/०४/०८
५.	२०८१/०४/०९	६.	२०८१/०४/१०
७.	२०८१/०४/१७	८.	२०८१/०४/३२
९.	२०८१/०५/०४	१०.	२०८१/०५/२५
११.	२०८१/०५/१८	१२.	२०८१/०५/२८

१३.	२०८१/०६/०४	१४.	२०८१/०६/११
१५.	२०८१/०६/१६	१६.	२०८१/०६/१८
१७.	२०८१/०७/०१	१८.	२०८१/०७/०८
१९.	२०८१/०७/२०	२०.	२०८१/०७/२८
२१.	२०८१/०८/०७	२२.	२०८१/०८/१६
२३.	२०८१/०८/२०	२४	२०८१/०९/०९
२५.	२०८१/०९/१६	२६.	२०८१/०९/२३
२७.	२०८१/०९/२५	२८.	२०८१/१०/०८
२९.	२०८१/११/०५	३०.	२०८१/११/०९
३१.	२०८१/११/१२	३२.	२०८१/११/२२
३३.	२०८१/१२/२०	३४.	२०८१/१२/२६
३५.	२०८१/१२/२९	३६.	२०८१/१२/३१
३७.	२०८२/०१/०५	३८.	२०८२/०१/१९
३९.	२०८२/०१/२६	४०.	२०८२/०१/३१
४१.	२०८२/०२/०९	४२.	२०८२/०२/१६
४३.	२०८२/०२/२५	४४.	२०८२/०२/३०
४५.	२०८२/०३/०६	४६.	२०८२/०३/१९
४७.	२०८२/०३/१७		

३.३ अनुगमन तथा प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ मा जिल्ला अदालतबाट न्यायिक समितिको काम कारबाही बारे एक पटक अनुगमन भई सकेको अवस्था छ । त्यस्तै न्यायिक समितिले वडामा रहेको १२ वटै मेलमिलाप केन्द्रहरुको अनुगमन समेत गरिसकेको छ ।

३.४ न्यायिक समितिबाट भएका कामहरु :-

न्यायिक समितिले आ.ब. २०८१/०८२ मा विविध कार्यक्रम तथा गतिविधिहरु गरेको छ जुन निम्नानुसार छ ।

सि.नं.	मिति	विवरण
१.	२०८१/०४/०७	मेलमिलापकर्ताहरुका लागि सूचीकृत तथा अध्यावधिकको लागि सूचना प्रकाशन गरिएको ।
२.	२०८१/०४/१७ गते	५ नं. वडाको मेलमिलापकर्ताहरुसँग बैठक
३.	२०८१/०४/२१ गते	१, २, ९,११ नं. वडाको मेलमिलापकर्ताहरुसँग बैठक
४.	२०८१/०४/२२	३, ४,६, ७ वडाको मेलमिलापकर्ताहरुसँग बैठक
५.	२०८१/०४/२३	१०, १२ वडाका मेलमिलापकर्ताहरुसँग बैठक
६.	२०८१/०४/२८	नयाँ सूचीकृत मेलमिलापकर्ताहरुको शपथ ग्रहण कार्यक्रम
७.	२०८१/०८/२७ देखी २०८१/०९/०३ सम्म	मेलमिलापकर्ताहरुका लागि पूनताजगी तालिम प्रदान गरिएको
८.	२०८१/११/०६	मोरङ जिल्ला अदालत विराटनगरबाट सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समिति निरिक्षण गरिएको ।
९.	२०८१/१२/१४	भोजपुर नगरपालिका, भोजपुरबाट सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समितिको अध्ययन अवलोकनका लागि उप-प्रमुखज्यू सहितको टिम आउनु भएको ।

१०.	२०८१/१२/१८	साल्पासिलिछो गाउँपालिका, भोजपुरबाट सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समितिको अध्ययन अवलोकनका लागि उपाध्यक्ष सहितको टिम आउनु भएको ।
११.	२०८१/१२/१९	जयपृथ्वी नगरपालिका, चैनपुर बझाङबाट उप-प्रमुख सहितको टिम अध्ययन अवलोनका लागि आउनु भएको ।
१२.	२०८२/०३/१३	देवानगञ्ज गाउँपालिका, सुनसरीबाट सुन्दरहरैंचा नगरपालिकाको न्यायिक समितिको अध्ययन अवलोकनका लागि उपाध्यक्ष सहितको टिम आउनु भएको ।
१३.	२०८२/०३/२७	उत्कृष्ट ढुकुर जोडी सम्मान कार्यक्रम

३.४.१ मिलापत्र र निर्णय कार्यान्वयन

न्यायिक समितिमा दर्ता भएका नालिशहरुमध्ये अधिकांश उजुरीहरु मेलमिलाप हुने गरी न्यायिक समितिको फैसलाबाट किनारा भएका छन् भने सम्बन्धित वडाको मेलमिलाप केन्द्रमा आएका उजुरीहरु मेलमिलापकर्तामार्फत मेलमिलापमार्फत किनारा भई सोही बमोजिम कार्यान्वयन भएका छन् । वडाको मेलमिलाप केन्द्रमा मिलापत्र हुन नसकेका विवादहरु न्यायिक समितिमा फिर्ता आएको र न्यायिक समितिले मेलमिलापको प्रकृया अपनाएर मिलापत्र गरेर पठाएको छ ।

३.४.२ अदालत पठाईएको विवादको विवरण

आ.व. २०७९।०८० मा न्यायिक समितिमा छलफल भई विवाद नमिलेको तथा पक्षहरुले मोरङ जिल्ला अदालत जानका लागि माग राखे बमोजिम जिल्ला अदालतमा पठाईएका विवादहरुको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

सि.नं.	विवादको विषय	प्रथम पक्ष	दोस्रो पक्ष	निर्णय मिति
१	जग्गा खिचोला	डिल्लीराम महतरा	लिलाबहादुर दाहालसमेत	२०८१/०४/०८
२	पती पत्नी बिचको सम्बन्ध	गोपाल खतिवडा सुन्दरहरैंचा-३, मोरुङ	सावित्रा भट्टराई सुन्दरहरैंचा-३, मोरङ	२०८१/०४/३२
३	लेनदेन	महेन्द्रमान दमाई सुन्दरहरैंचा-१, मोरङ	सरिताकुमारी यादव सुन्दरहरैंचा-१, मोरङ	२०८१/०६/१८
४	लेनदेन	रत्नकुमारी राई सुन्दरहरैंचा-६, मोरङ	तेजबहादुर निरौला सुन्दरहरैंचा-९, मोरङ	२०८१/०८/०७
५	जग्गा खिचोला	विकास श्रेष्ठ	विक्रम राई	२०८१/०९/२६

		सुन्दरहरैंचा-११, मोरङ	सुन्दरहरैंचा-९, मोरङ	
६	जग्गा खिचोला	विक्रम राई सुन्दरहरैंचा-९, मोरङ	उजनी थरुनीसमेत सुन्दरहरैंचा-११, मोरङ	२०८१/०९/२६
७	लेनदेन	हेमबहादुर कार्की सुन्दरहरैंचा-८, मोरङ	सावित्रा निरौला पौडेल सुन्दरहरैंचा-८, मोरङ	२०८१/१२/२९
८	लेनदेन	गंगा राई सुन्दरहरैंचा-६, मोरङ	नरमाया राई सुन्दरहरैंचा-६, मोरङ	२०८२/०१/२६
९	जग्गा साँध सिमाना	राजु सहनी सुन्दरहरैंचा-१, मोरङ	प्रकाश मास्केसमेत सुन्दरहरैंचा-१, मोरङ	२०८२/०२/३०

परिच्छेद चारः निश्कर्ष र सुझाव

४.१ निश्कर्ष

नेपालको संविधानले तीनै तहका सरकारले राज्य शक्तिको प्रयोग गर्ने गरी भएको व्यवस्था गरे अनुरुप धारा २१७ ले स्थानीय स्तरमा विवाद तथा न्याय निरुपनका लागि नगरपालिकामा तीन सदस्यीय न्यायिक समिति रहने व्यवस्था गरेको छ । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र अन्य नीति तथा कानून बमोजिम न्यायिक समितिबाट न्यायिक निरुपण गर्दा विवाद समाधानका वैकल्पिक उपायहरु अवलम्बन गर्दै जीत जीतको अवस्थामा पुऱ्याएर मेलमिलापको माध्ययमबाट गरी सरकारप्रति जनताको विश्वास दिलाउने कार्य समेत न्यायिक समितिले गर्दछ ।

सुन्दरहरैंचा नगरपालिकामा संविधान र कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम न्यायिक समिति गठन भई कार्यसम्पादन गर्ने सन्दर्भमा न्यायिक समितिको मूल मर्म बमोजिम मेलमिलापको माध्ययमबाट न्यायिक निरुपन गर्न आवश्यक पर्ने मेलमिलापकर्ता र उनीहरुको क्षमता विकास, न्यायिक समितिप्रति स्थानीयको विश्वास र न्यायिक समितिको सचिवालयको संस्थागत सक्षमतामा जोड दिनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। न्यायिक कार्यका लागि आवश्यक जनशक्तिको कमी र न्याय सम्पादन सम्बन्धी पर्याप्त ज्ञान, सीप र अनुभवको अभावका वाबजुद गरिएका न्यायिक कार्यसम्पादनको पुनरावेदन नहुनु आफैमा सकारात्मक पक्ष रहेको महसुस न्यायिक समितिले गरेको छ । यद्यपी आगामी दिनमा स्थानीय तहमा हुने न्यायिक कार्यसम्पादनलाई अझ प्रभावकारी बनाउन न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि तालिम, कानूनी जनशक्तिको व्यवस्था, वैज्ञानिक अभिलेखीकरण तथा व्यवस्थापन जस्ता पक्षको पर्याप्त व्यवस्था हुन सकेमा न्यायिक कार्यसम्पादनमा थप गुणस्तर आउने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

४.२ सुझाव

न्यायपूर्ण र सबैले अपनत्व गर्ने खालको समाज निर्माण गर्नु सरकारको नैतिक दायित्व हुन जान्छ । आफ्ना हकअधिकारहरुको निर्वाध प्रयोग गरी सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउनु व्यक्ति/नागरिकको मानव अधिकारको विषय समेत हो । सोही कुरालाई प्रवर्द्धन गर्ने गरी नजिकको सरकारले न्यायिक निरुपण गर्ने प्रकृतिको संयन्त्र न्यायिक समितिको संरचना स्थानीय तहमा संविधानले नै व्यवस्था गरेको छ । न्यायिक समिति प्रभावकारी भएन भने उल्लिखित उद्देश्य पूर्ति हुन नसक्ने भएकाले न्यायिक समितिको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन प्रभावकारी हुनु आवश्यक हुन्छ । न्यायिक समितिको प्रभावकारिताका लागि देहाय बमोजिमका सुझावहरु पेश गरिएको छः

- न्याय निरुपणका लागि मिसिल अध्ययन तथा मामिला विश्लेषणका लागि न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरुको न्याय सम्पादन सम्बन्धी पर्याप्त ज्ञान, सीप आवश्यक पर्ने भएकाले सो सम्बन्धी तालिम तथा प्रशिक्षणको व्यवस्था मिलाउने,
- न्यायिक समितिको निर्णय कार्यान्वयनको अभिलेख राख्ने र समय समयमा प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने,
- वडा कार्यालयमा स्थापित मेलमिलाप केन्द्रको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने ।
- संघीय तथा प्रदेश तहबाट बेलाबखतमा नगरपालिका तथा वडाका जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुलाइ न्याय कानून सम्बन्धी प्रशिक्षण दिने,
- न्यायिक समितिको सचिवालयमा बेला बेलामा कानूनसम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- न्यायिक परामर्श लिनुपर्ने प्रकृतिका न्यायिक निरुपण तथा पालिकाकै विषयमा कुनै निकायमा जवाफ, राय पेश गर्नका लागि कानूनी सल्लाहकारको व्यवस्था गर्ने,
- न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई अन्य पालिकाका न्यायिक समिति तथा न्यायिक निकायमा अध्ययन, अवलोकन भ्रमण तथा अनुभव आदानप्रदान सम्बन्धी कार्यक्रम व्यवस्था गर्ने,

धन्यवाद !

सुन्दरहरैँचा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बिराटचौक, मोरङ

कोशी प्रदेश, नेपाल

सम्पर्क फोनः ०२१-५४७७२७

इमेलः sundarharainchaijalas@gmail.com

वेबसाइटः ***https://sundarharaicha.ijalas.org***